

Verslag proeftuin 'Implementatie middelen lvb bij 3RO'

Hendrien Kaal, Lector LVB en risicovol gedrag, Hogeschool Leiden

Jacqueline Bosker, Lector Werken in Justitieel Kader, Hogeschool Utrecht

31-05-2021

Inhoud

1	Inleiding	2
1.1	Aanleiding en opzet project	2
1.2	Achtergrond.....	2
1.2.1	Licht verstandelijke beperking (lvb)	2
1.2.2	Scholing	3
1.2.3	SCIL	3
1.2.4	Tools	3
1.3	Doelstelling.....	4
1.4	Werkwijze	4
1.5	Corona	5
1.6	Leeswijzer deze notitie en onderliggende notities.....	6
2	Gebruik van de lvb tools.....	6
2.1	SCIL	6
2.2	Risicospiegel	7
2.3	Basistool reclassering en basistool strafrechtketen.....	8
2.4	Folders	8
2.5	Handreiking LVB en themapagina LVB	8
2.6	Logboek LVB	9
3	Implementatie van de lvb-tools	9
3.1	Scholing	9
3.2	Sturing en ondersteuning door management.....	10
3.3	Randvoorwaarden	11
4	Slotbeschouwing en aanbevelingen	12

1 Inleiding

1.1 Aanleiding en opzet project

Binnen de drie reclasseringsorganisaties zal de komende jaren veel aandacht gegeven gaan worden aan (het werken met) cliënten met een lvb. Dit is vastgelegd in het '3RO meerjarenplan LVB'. De kern van het meerjarenplan is het verhogen van het kennisniveau op het gebied van lvb onder medewerkers van de reclassering, om zo tot betere interventies te komen en te werken aan recidivevermindering. Naast de scholing van alle reclasseringswerkers en medewerkers werkstraffen, is een implementatie- en borgingstraject nodig om ervoor te zorgen dat professionals van de reclassering deze opleidingen volgen en tools ook gebruiken in de praktijk.

Hoewel de noodzakelijke middelen wel beschikbaar zijn (te weten SCIL, Risicospiegel, Basistool Strafrechtketen, Basistool Reclassering, Folders, verschillende kennisbronnen en opleidingen), blijkt de vertaalslag naar het handelen moeilijk. Het enkel aanbieden van tools en opleidingen om specifiek deze doelgroep te kunnen bedienen blijkt niet voldoende te zijn om ervoor te zorgen dat professionals deze ook gebruiken. Het 'meerjarenplan LVB' van de 3RO heeft als doel dat het goed omgaan met lvb problematiek integraal onderdeel wordt van de dagelijkse reclasseringspraktijk. Door uitvoering te geven aan het meerjarenplan LVB verwacht men een enorme kwaliteitsslag te kunnen maken, en beter invulling te kunnen geven aan de maatschappelijke taak van de 3RO.

Onderdeel van dit project is het doen van onderzoek binnen een proeftuin met een tweetal teams van SVG en het Leger des Heils. In dit document wordt beschreven welke stappen binnen deze proeftuin zijn gezet om te komen tot beleidskaders en richtlijnen voor de inzet van instrumenten en tools. Binnen de twee teams is gestart met de implementatie van het meerjarenplan: medewerkers zijn geschoold en de instrumenten en tools zijn ingezet. Met regelmaat is geëvalueerd hoe de implementatie verliep en is de implementatiestrategie aangepast op basis van voortschrijdend inzicht. Door het continue monitoren en vastleggen van de ervaringen van de medewerkers, is gaandeweg een beproefde en onderbouwde werkwijze ontwikkeld. Een achttal medewerkers van RN met ervaring met de lvb-doelgroep en de diverse tools is bevraagd over hun werkwijze, zodat hun bevindingen naast die van de twee proeftuinteams gelegd konden worden. Het uitgangspunt hierbij was dat zo de lessen geleerd in de proeftuinlocaties gebruikt kunnen worden door de andere locaties van de 3RO.

1.2 Achtergrond

1.2.1 Licht verstandelijke beperking (lvb)

Een lvb wordt in deze context gedefinieerd als een IQ tussen 50 en 85, met bijkomende problematiek op het adaptief vermogen. De SCIL screent op een IQ tussen 50 en 85, voor het adaptief vermogen ontbreken bruikbare meetinstrumenten. Het is belangrijk te benoemen dat een lvb vaak samengaat met diverse bijkomende problematiek. Er zijn diverse kenmerken aan te wijzen die binnen de groep mensen met een lvb vaak of vaker voorkomen en waar men op bedacht moet zijn. Hierbij kan men denken aan een verminderd taalbegrip, verminderde leervermogens, verminderde zelfredzaamheid, een grotere beïnvloedbaarheid, of een zwakker sociaal netwerk. Tegelijkertijd moeten we constateren dat de doelgroep mensen met een lvb zeer divers is. Xavier Moonen liet in zijn oratie¹ in 2018 bijvoorbeeld zien dat mensen met een lvb onderling sterk verschillen wat betreft de ontstaansgeschiedenis van de beperking, maar ook wat betreft de aard en ernst van bijkomende problematiek en ondersteuningsbehoefte. Peter Nouwens kwam in 2018, in het kader van zijn

¹ Moonen, X.M.H., (2017). (H)erkennen en waarderen; Over het (h)erkennen van de noden mensen met licht verstandelijke beperkingen en het bieden van passende ondersteuning. Amsterdam: Vossiuspers UvA.

promotieonderzoek op basis van verbanden tussen kenmerken en achtergronden tot vijf subgroepen mensen met een lvb². Meer recent werd door onderzoekers van het WODC geconcludeerd dat er grote verschillen zijn tussen reclassanten onderling (ook binnen de doelgroep lvb) in prestaties op neuropsychologische taken. Zij vonden bijvoorbeeld dat een kleine subgroep van de onderzochte reclassanten erg beïnvloedbaar is, terwijl een andere subgroep juist meer moeite heeft met informatieverwerking. De grote verscheidenheid binnen de doelgroep lvb geeft aanleiding om binnen deze pilot aandacht te besteden aan de vraag waar men, behalve een score op de SCIL, nog meer op moet letten bij het bepalen welke tools bij wie ingezet kunnen worden.

1.2.2 Scholing

Uitgangspunt is dat de medewerkers van de deelnemende teams voorafgaand aan de pilot de ontwikkelde scholing hebben doorlopen. Het gaat hierbij om:

- De e-module LVB: theoretische kennis over lvb (tijdsduur ± 3 uur).
- De e-module SCIL: theoretische kennis over het gebruik van de SCIL (tijdsduur ± 30 min.)
- De training gespreksvaardigheden 'In gesprek met je LVB-cliënt': oefenen van de theorie in de praktijk met een trainingsacteur, inzetten van instrumenten en tools (tijdsduur 8 uur = 1 dag)

1.2.3 SCIL

De SCIL is een screeningsinstrument ontwikkeld om snel te screenen op de mogelijke aanwezigheid van een lvb. Het gaat om een korte screeningslijst die in 85% van de gevallen een lvb correct voorspelt. De SCIL wordt afgenomen door de reclasseringswerker, die daarvoor wel goed bekend moet zijn met de instructies zoals gegeven in de e-learning en op de instructiekaart. De uitkomst van de SCIL kan aanleiding zijn tot verdere diagnostiek, een aangepaste bejegening en andere keuzes bij de inzet van interventies. Het is belangrijk dat de SCIL niet alleen wordt ingezet bij twijfel omtrent een lvb, omdat de SCIL juist ontwikkeld is om een lvb te signaleren bij die mensen die doorgaans overschat en overvraagd worden.

1.2.4 Tools

Er zijn verschillende tools beschikbaar. Concreet zal in deze proeftuin gekeken worden naar de implementatie van de risicospiegel, de basistool reclassering, de basistool strafrechtsketen, geleerde lessen over passende bejegening, en aangepaste folders.

- De risicospiegel is een tool waarmee reclasserders samen met lvb-cliënten hun situatie op de verschillende leefgebieden op een begrijpelijke manier in beeld kunnen brengen. De tool bestaat uit een set kaarten, een spelbord, een routeplanner, een weekplanner en beloningsstickers. De risicospiegel kan zowel voor het advies als voor toezicht gebruikt worden. Door gesprekken met de cliënt te voeren aan de hand van de kaartenset, kan getoetst worden hoe het zelfbeeld van de cliënt is en waar verbeterpunten zijn, om zo het recidiverisico te bepalen. Deze zou je elk gesprek kunnen gebruiken.
- De basistool reclassering is een hulpmiddel om aan lvb-cliënten uit te leggen wat de reclassering doet. De tool bestaat uit 35 kaarten met pictogrammen waarmee de rol van de reclassering inzichtelijk kan worden gemaakt. Deze kaarten kunnen op een bijgeleverd overzichtsbord gelegd worden waarbij onderscheid gemaakt wordt tussen de verschillende functionarissen (wie), straffen en voorwaarden (wat), handelen van de reclassering (hoe) en regels en afspraken. Onderdeel hiervan is de app 'Moeilijke woordenlijst' en de schaalvragen.

² Nouwens, P., (2018). United by Diversity, Identifying Characteristics, Profiles and Support Needs of People with Mild Intellectual Disability or Borderline Intellectual Functioning. GVO drukkers & vormgevers B.V. | Ponsen & Looijen.

- De basistool strafrechtsketen bestaat ook uit een kaartenset met 72 kaarten met pictogrammen voor veelvoorkomende begrippen uit de strafrechtketen verdeeld over 6 categorieën. Deze tool helpt de reclasseringswerker om het strafproces inzichtelijk en begrijpelijk te maken voor de lvb-cliënten Naast de kaartenset bevat de basistool ook een tool om schaalvragen te bespreken met de cliënt, bijvoorbeeld binnen de methodiek ‘oplossingsgericht werken’.
- Er zijn vier folders beschikbaar die speciaal zijn ontwikkeld met en voor de doelgroep mensen met een lvb. Het betreft hier de thema’s 1) reclassering 2) werkstraf 3) advies en 4) toezicht.
- Lessen over aangepaste bejegening zijn te vinden op verschillende plaatsen. De werkers hebben als het goed is allemaal de e-module lvb doorlopen en de training ‘in gesprek met je LVB-cliënt’ gehad. In de toolbox zitten verder de Handreiking LVB voor reclasseringswerkers. Ook staat er een hoofdstuk over lvb in het methodiekboek ‘Werken in gedwongen kader’³.

1.3 Doelstelling

Het primaire doel van het project was het opdoen en vastleggen van ervaringen die kunnen helpen bij het formuleren van beleidsinstructies omtrent:

- de inzet van de SCIL: bij wie moet de SCIL wel afgenomen worden en bij wie niet? Kunnen we tot vaste inclusie- en exclusiecriteria komen? Hoe kan de SCIL het best ingeleid en teruggekoppeld worden? Hoe en waar worden de uitkomsten van de SCIL vastgelegd in IRIS?
- de inzet van verdiepingsdiagnostiek. Wanneer kan voor welke verdiepingsdiagnostiek gekozen worden? Welke SCIL uitkomst leidt in welke context of bij welk type cliënt tot de behoefte aan verdiepingsdiagnostiek?
- de inzet van de verschillende beschikbare tools. Welke tools worden bij welk toezicht en welk type cliënt op welk moment ingezet? Hoe verloopt dat? Welke criteria kunnen hiervoor benoemd worden? Hoe kunnen deze tools het best ingekleed worden?
- de benodigde context voor een succesvolle implementatie. Wat is er, op basis van de in de pilot opgedane ervaringen, nodig om mogelijke knelpunten en obstakels die de inzet van de SCIL en de tools in de weg staan weg te nemen?

Daarnaast beoogde dit project enig inzicht te geven in wat de inzet van de SCIL en de tools de reclasseringswerkers en de cliënt oplevert. Hoewel een dergelijk onderzoek geen effecten kan meten, is wel gevraagd wat de reclasseringswerkers in hun eigen beleving anders zijn gaan doen naar aanleiding van de pilots, en wat dit hen en hun cliënten volgens hen heeft opgeleverd.

1.4 Werkwijze

Vrijwel alle medewerkers volgden voorafgaand aan de onderzoeksperiode de hierboven beschreven opleidingen. Een enkeling heeft een e-learning niet gevolgd, zoals bijvoorbeeld een werker die al veel ervaring met de SCIL had en daarom besloten had de e-learning SCIL niet te doen. Gedurende de onderzoeksperiode zijn er met elk team op geregelde basis bijeenkomsten gehouden waar een onderzoeker en de reclasseringswerkers praktijkervaringen en casuïstiek met elkaar uitwisselden. Deze bijeenkomsten vonden online plaats en duurden doorgaans 1 tot 1 ½ uur per keer. Bij beide teams werd de groep opgedeeld in twee subgroepen die op verschillende tijdstippen bijeenkwamen; online werkgroepen zijn immers effectiever als ze niet te groot zijn. In het begin werden deze bijeenkomsten elke week gehouden, later werd de frequentie verlaagd naar eens in de 2 a 3 weken. Het team van SVG kwam voor het eerst bijeen op 7 en 9 oktober 2020 en had de laatste bijeenkomsten op 23 en 25 februari 2021. Het team van het Leger des Heils kwam voor het eerst

³ Menger, A., Krechtig, L., & Bosker, J., (2020) Werken in gedwongen kader; Methodiek voor het forensisch sociaal werk. Amsterdam: Uitgeverij SWP.

bijeen op 19 en 23 november en had de laatste bijeenkomsten op 15 en 16 maart. Tijdens de laatste bijeenkomsten van de proeftuin zijn de bevindingen aan de deelnemers voorgelegd en is hen gevraagd wat de pilot voor hen zelf en de cliënten heeft opgeleverd. Acht medewerkers van Reclassering Nederland werden tussen 5 en 19 februari bevestigd over de manier waarop zij de tools inzetten.

1.5 Corona

Op het moment dat de proeftuin oorspronkelijk gepland stond werd het land overvallen door de gevolgen van het corona-virus. De proeftuin werd in eerste instantie uitgesteld en toen bleek dat de coronapandemie langere tijd zou duren werd besloten toch te starten. De bijeenkomsten die oorspronkelijk op locatie met het hele team gepland waren werden online, met deelgroepen. Belangrijker voor het verloop van de proeftuinen was dat het werk van de reclasseringswerkers er heel anders uit ging zien: ineens werden de meeste cliënten niet meer op kantoor uitgenodigd, maar vond het contact telefonisch of via videobellen plaats. Bezoeken aan de PI waren streng gereguleerd of gingen tijdelijk helemaal niet door. Collega's werden ziek of vielen om andere redenen uit. Achterstallig werk uit periodes waarin er weinig mogelijk was moest worden weggewerkt toen er weer wat meer kon. Dit betekende dat er minder ruimte was om de SCIL af te nemen of om aan de slag te gaan met nieuwe tools. Het oorspronkelijke plan om de SCIL af te nemen bij alle nieuwe cliënten en bij een random steekproef van de lopende toezichten kon bijvoorbeeld niet uitgevoerd worden: we waren blij met elke SCIL die kon worden afgenomen. Gedurende de looptijd van de proeftuin is geregeld de vraag opgeworpen of het wel verstandig was om deze door te laten gaan in tijden van corona. Het belang van een spoedige landelijke uitrol van het meerjarenplan LVB gaf hierbij de doorslag. Uiteindelijk is zowel met de SCIL als met alle tools voldoende ervaring opgedaan om te merken dat een duidelijk beeld ontstond bij de deelnemers van wat werkte en wat niet werkte. Deze bevindingen zijn ondanks de lastige omstandigheden waarin ze werden gegenereerd hopelijk een goede basis om op voort te bouwen.

Vanwege de Covid-maatregelen konden een aantal dingen niet doorgaan zoals gepland.

- De deelnemers hebben niet bij een random deel van de cliënten de SCIL kunnen afnemen. Dit betekent dat er geen uitspraken kunnen worden gedaan over de prevalentie van lvb op basis van de afnames. Ook is hierdoor een minder goed beeld ontstaan van bij wie de SCIL wel of geen meerwaarde had. Uiteindelijk zijn er bij Tactus zeker 43 SCIL's afgenomen. LJ&R heeft geen informatie aangedragen over het aantal afgenomen SCIL's. De ervaringen van de deelnemers bleken te leiden tot een heel aantal aanbevelingen voor collega's
- De deelnemers hebben minder van de risicospiegel kunnen afnemen dan gepland. Het uitgangspunt was dat iedereen 2 à 3 keer de risicospiegel af zou nemen. Uiteindelijk is dat bij het team van Tactus in het totaal minimaal 10 keer geweest; ook hierover zijn geen gegevens beschikbaar van LJ&R. Sommige deelnemers hadden de risicospiegel al eerder ingezet. Ook deze ervaringen konden worden meegenomen in de adviezen die hierover zijn opgesteld.
- Voor de overige tools was weinig ruimte. Waar voor de SCIL en de risicospiegel ondanks de Covid-maatregelen nog wel eens afspraak op kantoor werd gepland, lag dit voor de basistools of de folders niet voor de hand. Een enkele deelnemer slaagde er wel in deze tools te gebruiken of te bespreken met cliënten. Andere deelnemers dachten na over bij welke cliënten zij dergelijk tools gemist hadden en hoe ze de tools dan hadden willen inzetten. Ook op deze manier kon input worden verkregen over de mogelijke inzet van deze tools.

1.6 Leeswijzer deze notitie en onderliggende notities

Het onderhavige project heeft een tweetal producten opgeleverd.

Ten eerste is voor medewerkers die met de tools aan de slag moeten een handreiking geschreven waarin alle dos en don'ts die in de proeftuinen en de interviews zijn opgehaald gebundeld zijn. Deze handreiking kan gedeeld worden met alle teams en is aanvullend aan de scholing die aangeboden wordt aan de reclasseringswerkers. De handreiking is toegevoegd als bijlage aan dit document.

“Het is fijn als het op papier staat, de tenzij's, de maren. Dat zou voor mij wel van meerwaarde zijn, als ik zelf in een ander team zou zitten. Soms kun je het wel zelf bedenken, maar dan moet de ervaring er ook nog naar zijn. Want soms schat je dingen van de voren toch helemaal verkeerd in.” (deelnemer pilot)

Als tweede is er dit document, dat vooral gericht is op de organisatie van de verdere implementatie. In de volgende paragrafen wordt eerst ingegaan op enkele kwesties omtrent de inzet van de tools door de reclasseringswerkers (par. 2). Ook in de handreiking wordt hierop ingegaan. De handreiking is bedoeld voor reclasseringswerkers en gaat meer in detail in op het gebruik van de tools. In dit document, dat is bedoeld voor management en beleid, worden enkele discussies verder uitgediept en enkele keuzes toegelicht.

2 Gebruik van de lvb tools

2.1 SCIL

Reclasseringswerkers in de pilots zijn positief over de SCIL. Het instrument geeft in een relatief korte tijd (10 tot 15 minuten) inzicht in de mogelijke aanwezigheid van lvb. Soms bevestigt dit vermoedens van de werker, maar soms resulteert het ook in het moeten bijstellen van eigen verwachtingen over de cliënt. Daardoor kunnen de begeleiding en eventuele interventies in het traject beter aansluiten bij de mogelijkheden van de cliënt. Ook bevordert het gebruik van de SCIL de aandacht voor lvb. Men beseft goed dat de conclusie niet als diagnose kan worden beschouwd. In deze context vraagt men zich wel af in welke situaties verdiepingsdiagnostiek gewenst is. Hier is door gebrek aan mogelijkheden om verdere diagnostiek aan te vragen binnen de pilot weinig ervaring mee opgedaan. De meerwaarde lijkt vooral gezien te worden als het een voorwaarde is voor het indiceren van bepaalde zorg, of als de conclusie van de SCIL vragen oproept, bijvoorbeeld de vraag of de lvb voorliggend is of dat er mogelijk andere problematiek is die het cognitieve functioneren beïnvloedt. Er lijkt op dit moment nog minder oog onder de reclasseringswerkers voor de mogelijke meerwaarde die kennis over bijvoorbeeld het adaptieve vermogen zou kunnen hebben voor het werk van de reclasseringswerker zelf.

Reclasseringswerkers staan achter de lijn 'SCIL tenzij'. Vragen zijn er over afname van de SCIL bij cliënten met een relatief hoog opleidingsniveau. Hoewel de pilot hier geen duidelijk aanwijzingen voor heeft gegeven en er ook geen andere onderzoek bekend is dat houvast biedt, is er toch voor gekozen om een advies te geven op basis van praktijkkennis die laat zien dat mensen met een lvb soms wel een mbo niveau 2 opleiding voltooien, maar eigenlijk nooit een mbo-opleiding niveau 4 voltooien. Op basis hiervan is geadviseerd om mensen met een voltooide opleiding op het niveau van havo/mbo4 of hoger niet te screenen. Incidenteel is het mogelijk dat iemand met een dergelijke opleiding later alsnog op een lager niveau gaat functioneren, bijvoorbeeld door langdurig middelengebruik, niet aangeboren hersenletsel, ziekte of psychiatrische problematiek. Ook kan iemand tijdelijk op een lager niveau functioneren door bijvoorbeeld stress of depressie. Hoewel er dan geen sprake is van een lvb zal er toch rekening moeten worden gehouden met het niveau van functioneren op het moment. De werker zal er dus wel alert op moeten zijn of zich mogelijk

belangrijke verandering hebben voorgedaan sinds voltooiing van de opleiding. Naast vragen over het opleidingsniveau zijn er vragen over herhaald inzetten van de SCIL. Reclaseringswerkers vragen zich af hoe lang een oude SCIL of diagnose lvb actueel blijft. Ook vraagt men zich af of er een leereffect zou kunnen optreden. Het gangbare uitgangspunt dat diagnostiek twee jaar 'houdbaar' is lijkt hier te leiden tot een onnodige belasting voor de cliënt omdat het naar verwachting weinig nieuwe inzichten oplevert. Dit is daarom in de handreiking voor de medewerkers genuanceerd. Over de houdbaarheidsdatum van de SCIL is geen uitsluitend te geven. Bekend is dat de test-hertest betrouwbaarheid van de SCIL goed is, wat suggereert dat het niet meteen kwaad kan als een SCIL twee keer afgenomen wordt. Voor de cliënt is dit vanzelfsprekend niet wenselijk. Er zal dus ingezet moeten worden op goede registratie en het delen van kennis tussen ketenpartners. De reclaseringswerker zal op basis van kennis over de al dan niet veranderde situatie van de cliënt moeten beoordelen of hernieuwde afname van de SCIL na verloop van tijd nodig is.

Er zijn verschillende ervaringen en opvattingen over de bruikbaarheid van de SCIL in verschillende fases van het reclaseringswerk. Sommige reclaseringswerkers vinden de SCIL goed bruikbaar in de adviesfase, anderen ervaren in die fase juist te weinig tijd daarvoor. Er zijn goede ervaringen met het inzetten van de SCIL aan het begin van het gesprek, als cliënten nog voldoende concentratie hebben. Met name tijdens de vroeghulp maar ook in advies- of toezichtgesprekken kunnen cliënten gestrest of geagiteerd zijn, waardoor afname beter uitgesteld kan worden tot een later moment. Wat betreft het inzetten van de SCIL bij reclaseringstoezicht zoekt men naar het juiste moment, direct bij de start of juist iets later. Het voordeel van de startfase is dat direct duidelijk is of een aangepaste bejegening nodig is. Maar een deel van de reclaseringswerkers is bang cliënten af te schrikken.

Dit raakt aan een thema dat in de pilots veelvuldig naar voren kwam: hoe ga je in gesprek met de cliënt over de SCIL en de uitkomsten daarvan. Het kunnen vinden van de juiste woorden en toon zodat cliënten niet worden afgeschrikt is hierbij belangrijk. Niet er omheen draaien, maar ook oppassen voor het plakken van een etiket. Veel reclaseringswerkers benadrukken vooral welke meerwaarde cliënten erbij hebben, namelijk passende begeleiding bieden. Wat daarin de juiste aanpak is verschilt ook per cliënt. Sommige cliënten werken gemakkelijk mee, anderen zijn terughoudend. Adviezen hierover zijn opgenomen in de handreiking.

2.2 Risicospiegel

In de pilot zijn positieve ervaringen opgedaan met het gebruik van de risicospiegel. De risicospiegel ondersteunt het gesprek over criminogene factoren, geeft structuur aan het gesprek en structureert de informatie die besproken wordt. Ook bevordert het de eigen inbreng van de cliënt en geeft meer zicht op hoe de cliënt naar zichzelf kijkt. Door de situatie op verschillende leefgebieden te visualiseren en met kaartjes te werken nemen cliënten actiever deel aan het gesprek en worden cliënten uitgenodigd meer te vertellen. Ook is er meer aandacht voor wat er wel goed gaat. Daarbij ondersteunt de werkwijze ook bij het bespreken van thema's waarover men niet gemakkelijk het gesprek voert (bv. seksualiteit). Wel blijkt het belangrijk om vooraf goed af te wegen wat het doel is van het gesprek en of de risicospiegel daarbij meerwaarde heeft. Tevens is het van belang de risicospiegel goed te introduceren bij de cliënt. Maar veel cliënten, ook cliënten zonder een lvb, blijken het een leuke werkvorm te vinden.

“De antwoorden die hij gaf gaven nieuwe inzichten waar ik goed op kon doorvragen. Daarnaast had ik het idee dat hij het fijn vond om af en toen naar de kaartjes te kunnen kijken in plaats van naar mij.”

De risicospiegel wordt soms ingezet in de adviesfase al wordt ook benoemd dat de tijd daarvoor beperkt is wat vaak een reden is om het niet te doen. Gedurende het toezicht zou het verbonden

kunnen worden aan planvorming en evaluatie of bijstelling daarvan. Door een foto te maken van de risicospiegel en deze er weer bij te pakken bij een evaluatiemoment kan eventuele vooruitgang goed inzichtelijk worden gemaakt. Op die manier ondersteunt de risicospiegel trajectmatig en doelgericht werken.

“Ik vind de risicospiegel vooral bij advies heel helpend, want je bespreekt alle leefgebieden... Bij advies zou ik hem zeker als leidraad voor mijn gesprekken kunnen gebruiken.”

Tijdens de pilot is de risicospiegel alleen ingezet in face-to-face contact. Dit betekent dat er beperkte ervaring mee opgedaan is. Tegen het eind van de pilot kwam ook een document beschikbaar waarmee de risicospiegel tijdens online gesprekken zou kunnen worden ingezet. Hier is binnen de pilot echter geen ervaring mee opgedaan. Het is goed te beseffen dat de pilot wel uitwees dat er een groep cliënten met een lvb is die überhaupt geen toegang heeft tot de digitale middelen om gesprekken via videoverbinding te voeren of die hier niet de benodigde vaardigheden voor bezit.

2.3 Basistool reclassering en basistool strafrechtketen

De basistools reclassering en strafrecht worden gebruikt om de strafrechtketen, de taak van de reclassering, het straftraject en de afdoening uit te leggen, zowel aan het begin van een traject als in een latere fase om het overzicht weer te creëren. Met name bij meer complexe thema's zoals schorsing van de voorlopige hechtenis en elektronisch toezicht kunnen de tools behulpzaam zijn omdat deze goed verbeelden hoe het traject kan verlopen en welke professionals daarin betrokken zijn.

De basistools kunnen in alle fases van het reclasseringstraject meerwaarde hebben: in de vroeghulp, de adviesfase, rapportbespreking of gedurende het toezicht. Men ziet vooral meerwaarde voor cliënten met een lager niveau die niet goed begrijpen wat de reclassering is of wat het strafrechtelijk traject inhoudt, bijvoorbeeld doordat ze voor het eerst bij de reclassering komen. Een manier om daar achter te komen is het de cliënt in eigen woorden te laten vertellen.

Toch zijn de basistools maar beperkt gebruikt. Dit heeft te maken met de beperkte beschikbaarheid daarvan, de tools niet paraat hebben tijdens het gesprek met de cliënt en het nog niet gewend zijn aan het gebruik daarvan. Daarnaast wordt ook het werken op afstand ten gevolge van Corona als reden benoemd.

2.4 Folders

De folders staan bij veel reclasseringswerkers nog niet op het netvlies en zijn maar beperkt gebruikt. Tijdens de pilot werden ze standaard naar alle nieuwe cliënten gestuurd: ze zijn immers ook heel begrijpelijk voor mensen zonder een lvb, en op voorhand weet je vaak niet welke cliënt wel een lvb heeft en welke niet. De folders worden vooral bruikbaar gevonden bij de start van een toezicht. De folders kunnen tijdens de eerste afspraak met de cliënt worden besproken en vervolgens meegegeven. De vraag werd opgeworpen of er geen lvb-folder voor de vroeghulp moest komen. Tegelijkertijd vroegen de reclasseringswerkers zich af of de folders wel bekeken worden door de cliënt. Daarbij werd ook wel de vraag opgeworpen wat überhaupt de functie van de folders is. Juist mensen met een lvb hebben de neiging om post te negeren. Er werd wel geopperd dat het goed zou zijn als de organisatie kijkt of de folders ergens digitaal beschikbaar kunnen zijn, zodat je ze bijvoorbeeld naar iemand zou kunnen mailen of appen als je denk dat dat houvast biedt.

2.5 Handreiking LVB en themapagina LVB

Over de handreiking LVB en de themapagina is gedurende de pilot weinig naar voren gekomen. Reclasseringswerkers weten dat het er is en waarderen de informatie die er staat, maar lijken er nog

maar beperkt gebruik van te maken. Soms is dit omdat zij dit in een eerder stadium al hebben gedaan en geen nieuwe informatie zoeken, soms ook omdat ze er niet aan denken dat het hen kan helpen.

2.6 Logboek LVB

Na afname van de SCIL is het de bedoeling dat reclasseringswerkers de bevindingen vastleggen in het logboek LVB, een specifiek onderdeel in IRIS. Als aangegeven wordt dat een cliënt onder het afkappunt scoort op de SCIL verschijnt automatisch het label 'vermoeden LVB' in het dossier. Daarbij staan de letters LVB echter op de voorgrond, zodat bij een snelle blik de indruk kan worden gewekt dat een lvb gediagnosticeerd is. Een lage score kan beïnvloed zijn door andere factoren (zie hieronder) en moet altijd in de context worden beoordeeld. Bovendien bleek tijdens de pilot dat soms samen met de cliënt in IRIS gekeken wordt en is het onwenselijk dat deze over zichzelf ziet staan dat hij/zij een lvb-label krijgt. Dit is eenvoudig op te lossen door in plaats van de tekst 'vermoeden LVB' de tekst 'SCIL' te laten verschijnen, om zo te benadrukken dat er geen diagnostiek is geweest. Dit zou voor een aantal reclasseringswerkers de weerstand om 'een label te plakken' door de uitkomst van de SCIL in het logboek te registreren wegnemen.

"Ik heb gemerkt dat mensen labelling als ethisch bezwaar zien en daarom afzien van het afnemen van de SCIL... De manier waarop het wordt geregistreerd is waar mensen moeite mee hebben."

Reclasseringswerkers missen in het logboek een specifieke plek om aanvullende informatie over de afname van de SCIL kwijt te kunnen. Bijvoorbeeld observaties over middelengebruik, motivatie, een vermoeden dat de SCIL niet goed is ingevuld door de cliënt, of de indruk dat de lage score is toe te schrijven aan niet-aangeboren hersenletsel of dyslexie. Dergelijke informatie is belangrijk om de uitslag van de SCIL te duiden.

3 Implementatie van de lvb-tools

3.1 Scholing

De aangeboden scholing bestaat uit een e-learning module LVB, e-learning SCIL en een training 'in gesprek met je LVB-client'. De meeste reclasseringswerkers hebben deze scholing gevolgd. Het scholingsaanbod wordt positief beoordeeld, al bleek het geluid van enkele video's het niet te doen. Men deed nieuwe kennis en vaardigheden op, en werkwijzen die al wel bekend waren (bv de risicospiegel) werden opgefrist. Elementen die specifiek benoemd werden als zinvol waren het oefenen van gespreksvoering met een trainingsacteur (inclusief de feedback die men kreeg), het oefenen van afname van de SCIL, en het oefenen van de inzet van kaartjes. In de scholing ging relatief veel aandacht uit naar de SCIL en risicospiegel. Er had wat meer aandacht mogen zijn voor de basistools: sommigen hadden liever daarmee geoefend dan met de risicospiegel, die voor hen al bekend was. Ook miste men aandacht voor het toepassen van de tools in een setting waarin op afstand met de cliënt moet worden gewerkt.

Hoewel men tevreden was over de scholing was men het doorgaans met elkaar eens dat de gevolgde scholing niet voldoende was om je bekwaam te gaan voelen: hiervoor is toepassing van de verworven kennis in de praktijk nodig, liefst zo snel mogelijk na het volgen van de scholing. Door de verschillende tools met regelmaat toe te passen maak je je het pas eigen, wordt je alert op de mogelijke aanwezigheid van een lvb en vaardig om daar adequaat op te reageren. Het is belangrijk om de opgedane kennis periodiek te herhalen, daarover in gesprek te zijn met collega's, ervaringen

te delen en eventueel samen oefenen. Er werden verschillende suggesties gedaan hoe dit georganiseerd kan worden. Er zouden aandachtsfunctionarissen kunnen worden aangewezen die als taak hebben om vragen te beantwoorden van collega's, die het thema lvb regelmatig terug laten komen in een team besprekingen of die nieuwtjes delen via de mail. Ook zou men eens in de zoveel tijd een van de tools terug kunnen laten komen en daar in het team samen mee te oefenen. Zo kan ook voorkomen worden dat reclasseringswerkers het gevoel hebben dat ze alle tools in één keer moeten beheersen en toepassen. De voorkeur leek uit te gaan naar herhalingsactiviteiten die samen en activerend waren, niet naar herhaalde e-learnings. Daarnaast zouden leden van de lvb kenniskring meer tijd moeten krijgen om dergelijke activiteiten te organiseren.

De doelgroep lvb is zoveel aanwezig binnen de populatie reclassanten dat geen enkele reclasseringswerker buiten de basiskennis over lvb kan. Management zal er dan ook op moeten toezien dat alle reclasseringswerkers de basisscholing volgen. Wel zou het goed zijn als een aantal werkers (minimaal een per team) zich kan ontwikkelen tot specialist binnen het team, waarmee reclasseringswerkers kunnen sparren bij twijfel over de aanpak op het gebied van lvb. Er is discussie over de vraag of een team samen geschoold zou moeten worden. Voordeel van die werkwijze is dat dit een gezamenlijk leerproces kan ondersteunen. Er werd ook wel geopperd dat het goed kan zijn om eerst de mensen die een sterke intrinsieke motivatie hebben te laten beginnen: het is niet goed als die moeten wachten totdat de rest van het team zover is. Hun enthousiasme kan dan weer anderen motiveren. Dit weegt naar ons idee niet op tegen de meerwaarde van een gezamenlijk leerproces.

3.2 Sturing en ondersteuning door management

Een actieve en duidelijke rol van het management is belangrijk voor een effectieve implementatie. Het management mag volgens veel reclasseringswerkers een actieve rol nemen. Naast het genereren van aandacht en enthousiasme voor het thema in het team ziet men ook een rol ten aanzien van kwaliteitsbewaking. De manager zou zicht moeten hebben op het gebruik van de verschillende tools, en medewerkers ondersteunen en stimuleren tot het gebruik daarvan. Daarbij zou de nadruk niet moeten liggen op het controleren of verplichte processtappen zijn gezet en de registratie op orde is, zoals nu soms gebeurt, maar op het gesprek met reclasseringswerkers over gebruik van de tools en vragen die daarbij leven, bijvoorbeeld ten aanzien van het introduceren van de SCIL, het bespreken van de resultaten en mogelijke angst voor labeling. Het gaat niet om controleren maar stimuleren en faciliteren, en zorgen dat het gebruiken van de tools en de aandacht voor lvb niet verslapt. Dit kan bijvoorbeeld door ervaringen met de lvb-tools onderdeel te laten zijn van de caseloadgesprekken en daar ook het LVB-logboek bij te betrekken. Ook kan het management onderlinge uitwisseling en gezamenlijk leren ondersteunen en ervoor zorgen dat er een specialist lvb binnen het team is die voldoende tijd krijgt om collega's te adviseren of coachen.

Uit de discussies in de pilotfase blijkt dat een deel van de reclasseringswerkers het werken met de tools lastig vindt. Sommige werkers ervaren een drempel omdat ze bang zijn voor negatieve reacties van cliënten, of voelen nog onvoldoende overtuiging voor het belang van de tools waardoor ze deze ook niet goed weten te introduceren bij de cliënt. Handelingsverlegenheid wordt soms gemaskeerd door het aandragen van praktische bezwaren voor het inzetten van de tools. Medewerkers hebben het dan bijvoorbeeld over "spelletjes" die "kinderachtig" zijn, of zeggen dat ze het gesprek zo ook wel goed kunnen voeren. Managers zouden dit moeten signaleren en met medewerkers kijken wat zij nodig hebben om de tools alsnog in te gaan zetten. Hierbij kan gedacht worden aan scholing voor het team of ondersteuning door kwaliteitsfunctionarissen of werkbegeleiders.

Het management heeft ook een verantwoordelijkheid in het (laten) realiseren van noodzakelijke randvoorwaarden.

3.3 Randvoorwaarden

Voor een goede implementatie van de lvb-tools zijn enkele randvoorwaarden van belang:

Beschikbaarheid van de tools en zorgen dat deze compleet zijn

Gedurende de pilot bleek een aantal tools niet of onvoldoende beschikbaar op de locaties. Er waren bijvoorbeeld geen papieren SCIL-formulieren, basistools of folders, of de risicospiegel was niet compleet (een deel van de kaartjes ontbrak). Het duurde lang voordat in kaart was gebracht welke tools al beschikbaar waren en waar ze gevonden konden worden. Dit is niet goed voor de motivatie: als mensen een training hebben gehad is het goed de nieuwe kennis meteen in de praktijk te kunnen brengen. Als ze er dan zelf achteraan moeten of langere tijd moeten wachten om aan de slag te kunnen verdwijnt het momentum.

“Ik wil de andere tools ook onder handbereik, want ik zie steeds meer mogelijkheden om ze in te zetten.”

Het is belangrijk dat alle tools beschikbaar zijn voor alle medewerkers, en er moet goed nagedacht worden over hoe dit verwezenlijkt kan worden. In de corona-periode waarbij er weinig op kantoor gewerkt wordt is het aan te bevelen om te zorgen dat iedereen enkele SCILs in zijn bezit heeft en om iedereen een eigen exemplaar te geven van de risicospiegel en de twee basistools. Dit lijkt de kans dat de tools worden ingezet bij bijvoorbeeld een bezoek aan de PI of het politiebureau sterk te vergroten. Ook na de corona-periode zullen er overigens afspraken plaatsvinden buiten kantoor. Ook op kantoor moeten de tools goed te vinden zijn: op een lvb-plank in een kast op een centrale plek bijvoorbeeld. In deze kast kunnen dan ook bijvoorbeeld een uitgeprint exemplaar van de Handreiking LVB, de FAQ over de SCIL en andere kennisdocumenten neergelegd worden. Ook is het goed als de tools standaard aanwezig zijn in de spreekkamers. Nu hoorden we nog wel eens dat reclasseringswerkers misgrepen.

De digitale SCIL wordt door sommige reclasseringswerkers prettig gevonden. Wanneer zij de link naar de e-SCIL op hun bureaublad hebben staan grijpen ze niet meer mis als de formulieren op zijn. De digitale SCIL is echter niet overal beschikbaar. Het zou mooi zijn om te kijken of deze breder beschikbaar kan worden gemaakt. De digitale SCIL moet niet worden verward met de mogelijkheid om de SCIL via beeldbellen af te nemen. Hieraan zitten diverse haken en ogen (het is bijvoorbeeld erg ingewikkeld om de gecontroleerde omstandigheden te creëren waaronder we mogen verwachten dat afname nog betrouwbaar kan zijn). Dit is tijdens de pilot verder niet onderzocht.

Beschikbare tijd

Het je eigen maken van een nieuwe werkwijze vraagt tijd. Door onderbezetting en een flinke instroom van werk wordt die ruimte niet door iedereen ervaren, en gaat de waan van de dag al snel voor. Reclasseringswerkers benoemen dat het werken met de lvb cliënten ook structureel meer tijd vraagt dan men heeft. Met name in de adviesfase zouden voor een goed advies bij een cliënt met een lvb meerdere gesprekken gevoerd moeten kunnen worden. Die tijd is er veelal niet, omdat dit zou betekenen dat de leverdatum voor het rapport gaat schuiven en dat heeft gevolgen voor het plannen van de zitting. Bovendien is het vaak ook niet in het belang van de lvb-cliënt als het traject vertraagt. Het lijkt goed om hier nog eens op organisatorisch vlak en in overleg met het OM naar te kijken. Daarnaast wordt ook de vraag opgeworpen of er standaard meer uren beschikbaar zouden moeten zijn voor het uitbrengen van een advies over een cliënt met een lvb.

Beschikbaarheid verdiepingsdiagnostiek

Niet bij elk team is de mogelijkheid voorhanden tot het aanvragen van verdiepingsdiagnostiek om vast te stellen of sprake is van een lvb. Een oplossing daarvoor kan zijn dat de zorginstelling waar

men naar verwijst deze diagnostiek uitvoert. Maar sommige instellingen nemen cliënten pas aan als er een lvb-diagnose beschikbaar is. Het is daarom van belang dat er de mogelijkheid is voor reclasseringswerkers om verdiepingsdiagnostiek te laten uitvoeren. Het verkrijgen van een goede diagnose is soms ook lastig, omdat bijvoorbeeld een cliënt ten gevolge van een verslaving niet nuchter is en er daardoor geen bruikbare diagnose gesteld kan worden terwijl die wel geëist wordt voor iemand aan een verslavingsbehandeling mag deelnemen.

Externe expertise verbinden aan implementatie

Een sterk punt in pilots was de aanwezigheid van een onderzoeker met veel lvb expertise die tevens mede-ontwikkelaar is van de SCIL. Daardoor konden veel vragen van reclasseringswerkers over het goed hanteren van de tools direct beantwoord konden worden. De aanwezigheid van deze expert kan bovendien motiverend werken voor het gebruiken van de tools. Voor de verdere implementatie van de tools in de organisatie zou de aanwezigheid van een 'expert' meerwaarde hebben. Er zouden bijvoorbeeld *key-users* aangewezen kunnen worden die de teams ondersteunen bij het gebruik van de tools door periodiek in een overleg aanwezig te zijn. Deze *key-users* zouden eventueel ondersteund kunnen worden door een externe expert, die tevens gedurende de implementatieperiode beschikbaar blijft voor vragen.

4 Slotbeschouwing en aanbevelingen

De reclassering heeft een maatschappelijke opdracht om plegers van delicten te ondersteunen bij het voorkomen van recidive en bevorderen van re-integratie.⁴ Hoewel exacte cijfers ontbreken zijn er steeds meer aanwijzingen dat het aantal cliënten met een lvb aanzienlijk is onder delictplegers.⁵ Duidelijk is dat voor reclasseringscliënten met een lvb specifieke bejegening en interventies nodig zijn. De aanpak moet goed afgestemd worden op hun mogelijkheden om daar baat bij te kunnen hebben. Goed afstemmen van de aanpak op de individuele mogelijkheden van cliënten wordt wel het responsiviteitsbeginsel genoemd en is een kernbeginsel in het RNR-model dat internationaal en ook in Nederland een belangrijke basis vormt voor het reclasseringswerk.⁶ Adequaat en tijdig signaleren van een lvb en daar vervolgens de aanpak op afstemmen is een essentieel onderdeel van goed vakmanschap van reclasseringswerkers. Alleen dan kan op effectieve wijze vorm gegeven worden aan de maatschappelijke opdracht van de reclassering voor deze grote groep cliënten.

De lvb scholing en -tools zijn ontwikkeld om hier vorm aan te geven. De SCIL faciliteert tijdig signaleren van een mogelijke lvb. De overige tools en de opleiding ondersteunen reclasseringswerkers bij een adequate bejegening van cliënten met een lvb. Ervaringen in de pilot laten zien dat de scholing en het gebruik van de tools reclasseringswerkers daarin ook daadwerkelijk ondersteunen. Ook helpen de tools om advies- of begeleidingsgesprekken beter te structureren, cliënten meer ruimte te geven om hun verhaal te vertellen, en thema's te bespreken waar men normaal omheen gaat (bv seksualiteit). Kortom, de tools ondersteunen kwaliteit van het reclasseringswerk.

⁴ 3RO. (2019). *Reclasseren in 2020. Een 3RO-begrippenkader bij de visie* (intern document). 3RO, project sturen en verantwoorden.

⁵ Kaal, H. (2016). *Notitie Prevalentie licht verstandelijke beperking in het justitiedomein*. Leiden: Lectoraat LVB & Jeugdcriminaliteit / Hogeschool Leiden.

⁶ Bosker, J., Monnee-van Doornmalen, J., Henskens, R. & Van der Plaat, D. (2020). *Effectieve werkwijzen in reclasseringstoezicht. Een systematisch literatuuroverzicht*. Utrecht: Kwaliteit Forensische Zorg / Hogeschool Utrecht.

De reclasseringsorganisaties streven naar een praktijk waarin deskundige reclasseringswerkers per situatie afwegen welke werkwijze en aanpak adequaat is en aansluit bij de cliënt en de context (bijvoorbeeld de specifieke opdracht, setting of anderen die bij de cliënt betrokken zijn). Ten aanzien van lvb cliënten hebben reclasseringswerkers de verantwoordelijkheid om te bepalen welke werkwijzen en ook tools nodig zijn in een bepaalde situatie. De pilots laten zien dat dit niet vanzelf gaat en dat scholing alleen niet voldoende is. Een combinatie van blijvende aandacht en ervaring opdoen is essentieel om het gebruik van de tools en een goede bejegening van cliënten met een lvb goed te gaan beheersen. Facilitering door de organisatie, sturing en ondersteuning door het management en samenwerking binnen het team is essentieel om de werkwijze te laten landen. Dat vraagt tijd en die moet ook genomen kunnen worden.

De 3RO hechten belang aan een gestructureerd professioneel oordeel om de kwaliteit van besluitvorming te versterken. Dat betekent dat in beslissituaties een goede balans wordt gezocht tussen het gebruik van gestructureerde instrumenten en professionele beoordeling. Het gebruik van gestructureerde instrumenten en methoden zoals SCIL en risicospiegel is belangrijk omdat dit tot betere inschattingen leidt (inschatting van mogelijke lvb; in kaart brengen relevante risicofactoren). Tegelijkertijd is het belangrijk om resultaten van dergelijke instrumenten te interpreteren in de context van een specifieke situatie en niet blind te varen op de uitkomst van een instrument. Ervaringen in pilots onderschrijven dit. Gebruik van de SCIL leidt soms tot andere conclusies dan een reclasseringswerker had verwacht. Maar men beschrijft ook situaties waarin de uitkomsten van het instrument geïnterpreteerd moeten worden in de specifieke omstandigheden en kenmerken van een cliënt, zoals het onder invloed zijn van middelen of dyslexie. Gebruik van de risicospiegel levert aanvullende informatie op die anders niet naar boven zou zijn gekomen.

In dit document zijn door de tekst heen verschillende aanbevelingen gedaan voor de implementatie van de tools. We zetten deze hier nog even kort op een rij, waarmee ook antwoord wordt gegeven op de vragen uit de inleiding.

Inzet van de SCIL

- Handhaaf de lijn 'SCIL tenzij'. Cliënten met een voltooide opleiding op het niveau van havo/mbo4 of hoger, waarbij er geen redenen zijn om te twifelen aan het niveau van functioneren, hoeven niet gescreend te worden op een mogelijke lvb.
- Een hernieuwde afname van de SCIL is met name relevant als er belangrijke veranderingen in problematiek of omstandigheden van de client hebben plaatsgevonden die tot een andere conclusie zouden kunnen leiden, zoals overmatig drank- of drugsgebruik, langdurige stress of een ongeval.
- De SCIL is zowel in de adviesfase als toezichtfase inzetbaar. Het heeft voordelen om de SCIL zo vroeg mogelijk in het traject in te zetten zodat direct een juiste bejegening plaats kan vinden. Wel kan teveel stress of agitatie een reden zijn om de SCIL nog even uit te stellen.
- Het introduceren van de SCIL en ook het bespreken van de resultaten vraagt om zorgvuldig handelen, en een goede afstemming op de cliënt. Aandachtspunten daarvoor zijn opgenomen in de handleiding implementatie.

Inzet van verdiepingsdiagnostiek

- In de experimenten is te weinig ervaring opgedaan met het inzetten van verdiepingsdiagnostiek om duidelijke uitspraken te doen over wanneer dit nodig is. Verdiepingsdiagnostiek lijkt met name gewenst als het een voorwaarde is voor het indiceren van bepaalde zorg, of als de conclusie van SCIL vragen oproept, bijvoorbeeld de vraag of de lvb voorliggend is of dat er mogelijk andere problematiek is die het cognitieve functioneren beïnvloedt.

- Het lijkt niet in alle locaties mogelijk om verdiepingsdiagnostiek te laten uitvoeren. Het is van belang dit mogelijk te maken.

Inzet van de verschillende beschikbare tools

- De risicospiegel heeft zowel in de adviesfase als in het toezicht meerwaarde. Het biedt een gestructureerde en uitnodigende werkwijze om met de cliënt in gesprek te zijn over criminogene factoren. Dat is zowel voor planvorming als voor (tussen)evaluaties geschikt. In de adviesfase is voldoende tijd hebben voor deze werkwijze een aandachtspunt.
- De basistools reclassering en strafrecht hebben in alle fases van het reclasseringstraject meerwaarde: in de vroeghulp, de adviesfase, rapportbespreking of gedurende het toezicht. Het verdient aanbeveling om deze als reclasseringswerker standaard bij je te hebben zodat je ze kunt gebruiken als dat relevant is.
- De folders zijn in de proeftuin maar beperkt gebruikt, dus een conclusie over de meerwaarde daarvan kunnen we niet geven. Het is de vraag of cliënten deze daadwerkelijk gebruiken. Mogelijk kan een digitale versie het gebruik bevorderen.
- De handreiking LVB en themapagina LVB zijn bekend bij werkers maar worden weinig gebruikt. Actieve middelen zoals scholing of gezamenlijke besprekingen lijken meer effect te hebben dan de meer passieve middelen.
- In het logboek LVB zou de weergave van een mogelijke lvb op grond van SCIL aangepast moeten worden en vervangen moeten worden door een meer neutrale wijze van identificeren van een mogelijke lvb. Daarnaast verdient het aanbeveling om ruimte te creëren voor aanvullende informatie waarmee resultaten van SCIL in een context geplaatst kunnen worden.

Benodigde context voor een succesvolle implementatie

- Handhaaf in de scholing de onderdelen waarin men kan oefenen met de verschillende tools en gespreksvoering, inclusief feedback. In de scholing zou meer aandacht besteed mogen worden aan de basistools, en aan het toepassen van de tools in een setting waarin op afstand met de cliënt moet worden gewerkt.
- Laat alle reclasseringswerkers de basisscholing volgen en wijs per team een specialist aan die zich verder verdiept in het thema lvb en daar collega's in kan ondersteunen.
- Organiseer de scholing per team en stimuleer teams om na de scholing gezamenlijk te blijven oefenen en uitwisselen om zich de tools en gespreksvoering goed eigen te maken. Zorg ervoor dat dit wordt ondersteund door aandachtsfunctionarissen en/of *key users* en door het management.
- Biedt als management goede ondersteuning voor het gebruik van de tools, bijvoorbeeld door daar aandacht aan te blijven geven in teambijeenkomsten en caseload besprekingen.
- Zorg ervoor dat alle tools beschikbaar zijn voor alle reclasseringswerkers. Sommige tools zou men standaard bij zich moeten kunnen hebben. Andere zouden bijvoorbeeld op een centrale plek in de locatie beschikbaar moeten zijn.
- Geef reclasseringswerkers de tijd om zich deze tools en werkwijze eigen te maken. Omdat er signalen zijn dat het werken met lvb cliënten ook structureel meer tijd vraagt zou dit punt nader onderzocht moeten worden.